

ПРІОРИТЕТНЕ ЗНАЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ЗАПОБІГАННІ ЗЛОЧИННОСТІ

Дем'янчук В. А.

*доктор юридичних наук, професор,
академік Академії адміністративно-правових наук,
ректор Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

В Україні дедалі більша частина валового внутрішнього продукту формується за рахунок об'єктів інтелектуальної власності та інновацій, роль яких в економіці й суспільстві постійно зростає, а поряд з цим зростає і рівень правопорушень у сфері інтелектуальної власності, з'являються нові способи їх вчинення.

От чому, в основу українського кримінально-правового законодавства у сфері охорони інтелектуальної власності покладено вимоги міжнародних конвенцій, їх принципів і основ ринкової економіки. Але, не дивлячись на це, проблемним залишається виконання державними органами охоронної та превентивної функції на етапі переходу до ринкових відносин.

Через це зросла кількість кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності, що стали причиною виникнення конфліктів між власниками майнових прав, творчими організаціями, суб'єктами шоу-бізнесу і навіть між державами.

На даний час інтелектуальна власність та результати інтелектуальної діяльності все більше набувають пріоритетного значення в усьому світі. Досвід зарубіжних країн показує, що інтелектуальна діяльність стає визначальною і вирішальною рушійною силою будь-якого розвитку. Передусім вона визначає стратегію і тактику соціально-економічного прогресу будь-якої країни, у тому числі й України.

Ступінь захищеності прав інтелектуальної власності небезпідставно можна вважати показником розвитку цивілізації та рівня демократії у державі. Надійний захист прав інтелектуальної власності є пріоритетним для України на шляху до Європейського Союзу та входження до розвинутих світових економічних і культурно-гуманітарних спільнот. В сучасних умовах глобальної конкуренції й поглиблення інтеграції в світове господарство важливим фактором забезпечення соціально-економічного зростання є науково-технічний прогрес та інтелектуалізація основних факторів виробництва.

Більше того, для України, в якій поняття «правовий інститут інтелектуальної власності» є відносно новим явищем, ситуація є ще

більш актуальною – адже населення нашої країни сьогодні, на жаль, має недостатньо високий рівень правової культури, що виявляється, зокрема, і у недостатньому рівні поваги до чужої інтелектуальної власності. До того ж, чинний Кримінальний кодекс України (далі – КК) навіть не використовує терміну «інтелектуальна власність» – він лише оперує такими поняттями як «авторське право» та «суміжні права» (ст. 176 КК), «винахід», «корисна модель», «промисловий зразок», «топографія інтегральних мікросхем», «сорт рослин», «раціоналізаторська пропозиція» (ст. 177 КК), «знак для товарів і послуг», «фірмове найменування», «кваліфіковане зазначення походження товару» (ст. 229 КК), «комерційна таємниця» (ст.ст. 231 та 232 КК).

Однак, всі ці об'єкти кримінально-правової охорони є складовими поняття «інтелектуальна власність». Успішне ж запобігання вчинення кримінальних правопорушень у цій сфері створює надійну площадку безпеки людини яка займається інтелектуальною працею.

Отож, ситуація, яка склалась щодо правопорушень у сфері інтелектуальної власності, наочно демонструє, що вжиті заходи протидії цьому явищу, в тому числі заходи контролю за дотриманням прав інтелектуальної власності, не впливають на рівень правопорушень у зазначеній сфері.

Кримінальні правопорушення у сфері інтелектуальної власності завдають великих збитків авторам, правовласникам, користувачам, державі, а також гальмують розвиток науково-технічного прогресу і виробничих стосунків, підривають міжнародний авторитет країни, перешкоджають надходженню інвестицій на український ринок. Характерною ознакою правопорушень у зазначеній сфері є високий рівень латентності, що ускладнює процес їх виявлення і стає причиною невідповідності офіційних даних реальному стану правопорушень у зазначеній сфері.

Варто підтримати позицію вітчизняного вченого В. Кузьмичова про те, що в Україні зроблено головне для забезпечення гарантованих Конституцією прав громадян на захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності: створено сучасну нормативно-правову базу у сфері інтелектуальної власності та сформовано дієздатну інфраструктуру, яка забезпечує реалізацію державної політики в цієї сфері [1, с. 273].

Отож, існуюча в Україні нормативно-правова база забезпечує правову охорону об'єктів інтелектуальної власності та порядок їх використання [2]. Вона поділяється на загальну та спеціальну. Загальне законодавство у сфері інтелектуальної власності складається з таких складових: Конституція України, Цивільний кодекс України,

Господарський кодекс України, Кримінальний кодекс України, Кодекс України, про адміністративні правопорушення, Митний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України, Кримінально-процесуальний кодекс України, Кримінально-виконавчий кодекс України, Закон України «Про виконавче провадження».

Спеціальне законодавство у сфері інтелектуальної власності: Закон України «Про авторське право і суміжні права», Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, комп'ютерних програм, баз даних», Закон України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування», Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», Закон України «Про охорону прав на промислові зразки», Закон України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», Закон України «Про охорону прав на сорти рослин», Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів», Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції», Закон України «Про інформацію», Закон України «Про захист прав споживачів».

Однак, як зауважує О.М. Юрченко практика застосування законодавства показує, що ефективність захисту прав у сфері інтелектуальної власності залежить від досконалості нормативно-правової бази, сформованої інфраструктури національної системи правової охорони інтелектуальної власності, ефективності підготовки та підвищення кваліфікації фахівців, а також інформаційного забезпечення її діяльності [3].

Отже, найважливішими аспектами державної політики щодо набуття, використання та захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності є координуюча діяльність органів виконавчої влади, пов'язана із забезпеченням правової охорони новітніх вітчизняних технологій, у тому числі в іноземних державах, удосконалення механізмів правового регулювання важливих питань стосовно комерційного використання об'єктів інтелектуальної діяльності, створення їх повністю або частково за рахунок коштів державного бюджету та державних цільових фондів.

Література:

1. Кузьмічов В. Проблеми захисту інтелектуальної власності. *Вісник Академії правових наук України*. Харків, 2005. Вип. 3(42). С. 273–275.

2. Організація профілактики економічної злочинності України. URL: https://studwood.ru/1033703/pravo/pravovi_osnovi_profilaktiki_ekonomichnoyi_zlochinnosti_skladayetsya_pyati_pidrozdiliv (дата звернення: 16.06 2022 р.).

3. Юрченко О. М. Нові інформаційні технології у сфері охорони інтелектуальної власності. *Інформаційні технології в економіці, менеджменті і бізнесі. Проблеми науки, практики та освіти* : зб. наук. праць ІХ міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27–28 листопада 2003 р.) Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2004. С. 275–283.

ЩОДО КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ДОГОВІРНІ МАТЧІ З ВОЛЕЙБОЛУ В УКРАЇНІ

Зотов Д. О.

*адвокат, аспірант кафедри кримінально-правових
та адміністративно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Гарієвський Ю. В.

*старший викладач кафедри оздоровчих спортивно-педагогічних дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука
м. Рівне, Україна*

Договірні матчі – це одна з найголовніших проблем українського спорту в цілому в нашій країні. Упродовж тривалого часу у КК України серед 447 статей не було жодної, яка стосувалась кримінальної відповідальності за незаконну організацію договірних матчів з метою отримання незаконного прибутку.

Натомість вболівальники та громадяни хотіли щоб несли кримінальну відповідальність за організацію договірних матчів усі, розпочинаючи від волейболістів різних команд, їх агентів і до президентів клубів.

Як наслідок у КК України ми отримали ч. 4 ст. 368-3, за якою передбачена відповідальність за підкуп особи, яка надає публічні послуги та ч. 1 ст. 369-3 – протиправний вплив на результат спортивних змагань [1].

Водночас, реєстрація кримінальних проваджень за вказаними статтями КК України у сфері волейболу є швидше виключенням ніж буденням. За весь час існування незалежної України було зареєстровано лише кілька випадків договірних матчів.